

Een goed *Bouw!*-plan

Januari 2021 - Arno Havermans, *Bouw!*-coördinator en tutor op basisschool de Bouwsteen te 's-Gravendeel.

Voor een succesvol gebruik van *Bouw!* is planning, organisatie en monitoring nodig. *Bouw!* is een preventief programma en daarom wil je met *Bouw!* vooruit blijven lopen op de instructie in de klas. Tempo is hier essentieel. Daarom starten we midden groep 2 met *Bouw!* en streven we naar het maken van 25 lessen per maand, zodat we midden groep 4 klaar zijn.

Als *Bouw!* in de gereedschapskist van een school zit, is dat goed nieuws voor de leerlingen die moeite hebben met het leren lezen. Maar voor een echt goed gebruik van dat gereedschap, zo merkten we enkele jaren geleden in onze beginfase van *Bouw!*, moet je op school toch net iets meer doen dan er maar gewoon mee beginnen en zien waar je uitkomt – er komt planning, organisatie en monitoring bij kijken.

Als je van een afstandje naar *Bouw!* kijkt, zie je een pittige preventieve interventie die ruim vijfhonderd lessen omvat waarvan de volledige voltooiing zo'n vijfenveertig tot vijftig uur netto (!) oefentijd vergt. Dat is behoorlijk veel, temeer omdat het om een op een tutorlezen gaat; niet alleen de leerling investeert die tijd, de tutor doet dat ook.

Ons streven

Voor het maken van een planning van de *Bouw!*-sessies is ons uitgangspunt dat we met de geselecteerde leerlingen ongeveer in het midden van groep 2 willen beginnen en dat we in maximaal twee jaar, liever iets sneller, de twaalf delen van *Bouw!* volledig willen doorlopen.

*We willen *Bouw!* in maximaal twee jaar volledig doorlopen, waarbij we zoveel mogelijk vooruitlopen op de klassikale instructie in groep 3.*

Een belangrijk aspect hierbij is dat we met het aanbieden van de specifieke

onderwerpen van *Bouw!* (fonemen, lettercombinaties, clusterwoorden, samengestelde woorden en tweelettergrepige woorden) waar mogelijk vooruit willen blijven lopen op het behandelen van die onderwerpen in de klassikale instructie (VLL) in groep 3. Dit vanuit de preventieve interventie gedachte. De leerlingen in groep 3 hebben er baat bij als ze de nieuwe letters en woorden die ze in groep 3 leren al eerder in *Bouw!* hebben kunnen oefenen.

Een snelle rekensom leerde ons dat een leerling 25 lessen per maand moet doen.

Met dit in het achterhoofd leerde een rekensom ons al snel dat elke leerling per maand gemiddeld ongeveer vijfentwintig lessen moet lezen. In dat tempo kost volledige lezing van *Bouw!* eenentwintig maanden. Vakanties meegerekend! Dat is ongeveer de periode van midden groep 2 tot de kerstvakantie in groep 4.

Zo denken we onze leerlingen het beste te begeleiden: zo volledig mogelijk doorlopen van *Bouw!* binnen een enigszins afgepaalde tijdspanne. In groep 2 is dat puur preventief – misschien wel de belangrijkste periode in *Bouw!*. In de loop van groep 3 en zeker in groep 4 komt het accent meer op remediëring te liggen voor de leerlingen die moeite hebben met het bijhouden van de klassikale instructie.

Onze planning

Gericht op het realiseren van vijftientig lessen gemiddeld per leerling per maand ziet de planning er als volgt uit.

In groep 2 plannen we 3 oefensessies van 20 minuten in per week, waarin we telkens 3 lessen doen. Zo proberen met alle leerlingen in de buurt van les 200 te zijn aan het einde van groep 2.

- Omdat we de preventie in groep 2 zo belangrijk vinden en omdat er in groep 2 veel ruimte in het rooster is (de kinderen krijgen nog geen klassikale instructie), plannen we in de periode van midden groep 2 tot het eind van dat schooljaar per leerling drie tutorsessies per week. Per tutorsessie plannen we drie lessen. Zo proberen we met die leerlingen in de buurt van les 200 te zijn als ze aan hun groep 3 schooljaar beginnen. Een mooie basis. Voor de tutores plannen we drie leerlingen per uur zodat per leerling bruto twintig minuten beschikbaar is. In de praktijk blijkt die tijd hard nodig. Zeker in het begin hebben de leerlingen nog geen enkele routine in *Bouw!* en moet vaak ook de muismotoriek nog flink verbeteren.
- Zodra van een leerling in groep 2 duidelijk wordt dat de kleuterbouw verlengd zal worden, verlagen we uiteraard het tempo drastisch. In de rest van het eerste jaar in groep 2 lezen we één sessie per week; in het tweede jaar in groep 2 lezen we twee sessies per week.

In groep 3 en 4 plannen we 2 sessies van 20 minuten in per week. Op deze manier proberen we aan het einde van groep 3 tussen les 400 en 450 uit te komen.

- Vanaf begin groep 3 plannen we per week op school per leerling twee sessies met een tutor. Per sessie plannen we ook dan drie lessen in. Over een schooljaar

gerekend, levert dat ongeveer 210 lessen op. De tijd van twintig minuten houden we aan; in groep 3 lukt dat meestal heel aardig omdat snelheid en souplesse bij de leerlingen toenemen. Op deze manier proberen we aan het einde van groep 3 tussen les 400 en 450 uit te komen.

- In de eerste maanden van groep 4 ronden we *Bouw!* dan in dezelfde frequentie af.

Onze ouders

In de opzet van *Bouw!* hebben de ouders ook een rol. We vinden het erg belangrijk dat ouders ook thuis kun kind helpen met het oefenen in *Bouw!* en we proberen dat als school zo goed mogelijk te promoten, ondersteunen en begeleiden. Maar we moeten ook eerlijk zijn: we hebben daar toch zeer wisselende ervaringen mee.

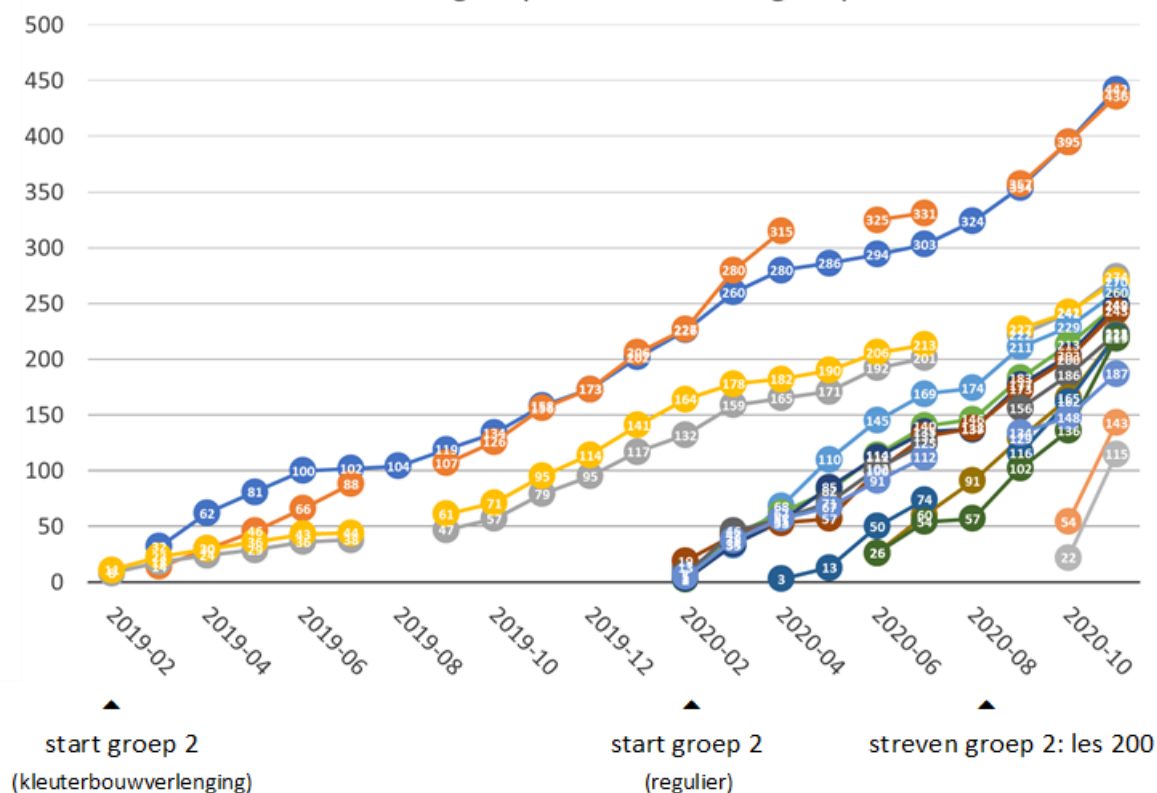
Voor de planning van de Bouw!-sessies op school houden we geen rekening met het al of niet thuis oefenen in Bouw!

We steken als school veel energie in het ondersteunen en motiveren van ouders om thuis te oefenen met *Bouw!*. Helaas blijkt toch dat het lang niet alle ouders lukt om thuis regelmatig te oefenen. Voor de planning van de *Bouw!*-sessies op school houden we geen rekening met het al of niet thuis oefenen in *Bouw!*. Het effect is dus dat hoe meer de leerlingen thuis met hun ouders oefenen, hoe eerder en/of hoe vollediger ze *Bouw!* kunnen afronden. Dat kan betekenen, zo is gebleken, dat een leerling in precies een jaar tijd alle 523 lessen van *Bouw!* heeft gelezen. Het kan ook betekenen dat een leerling bijna twee keer zo veel tijd nodig heeft. De oefening in *Bouw!* is uiteindelijk hetzelfde maar de periode waarover die oefening zich uitspreidt kan sterk verschillen.

Onze monitoring

Maandelijks of tweemaandelijks, afhankelijk van de schoolvakanties, beoordelen we in hoeverre de leerlingen voortgang boeken.

Voortgang van *Bouw!*-leerlingen februari groep 2 - november groep 3

We kijken naar het aantal sessies en het aantal lessen dat een leerling in de afgelopen maand(en) heeft gelezen en de verdeling van dat aantal over school en thuis. We kijken vooral naar het gemiddelde tempo, gemeten in lessen per maand, en het gemiddeld aantal lessen dat een leerling per sessie leest gemeten over de gehele periode dat elke leerling in *Bouw!* aan de slag is. We stellen de vijftientig lessen gemiddeld per maand en de drie lessen gemiddeld per sessie als norm en bekijken of er redenen zijn waarom leerlingen dat niet halen.

Maandelijks bekijken we hoeveel sessies en lessen een leerling heeft gedaan en of er redenen zijn waarom leerlingen het tempo niet halen.

Vaak zijn die redenen er; bijvoorbeeld bij leerlingen met kleuterbouwverlenging brengen we het oefentempo bewust omlaag. Ook zijn er leerlingen met wie het gewoon

heel moeilijk is om snellere voortgang te halen. Soms echter zien we dat leerlingen achterblijven zonder dat daar een echt goede reden voor lijkt te zijn. We proberen dan via de tutoren en de ouders tot een iets hoger oefentempo te komen. Bijvoorbeeld door extra sessies te realiseren of door te proberen elke sessie een extra les te lezen.

We proberen dan via de tutoren en de ouders een extra sessies te realiseren of elke sessie een extra les te lezen.

Een mogelijkheid is ook om van de bouwdelen 8 en verder (ongeveer vanaf les 300) tijdrovende en minder effectieve lessen (Domino, Memory) over te slaan. Alles op de maat van de leerling gesneden want geen twee leerlingen zijn hetzelfde.

*De cijfers voor deze beoordeling zijn te zien in het begeleiders-account van *Bouw!*.*

De cijfers voor deze beoordeling halen we uit de Excel-downloads in het begeleiders-account van *Bouw!*. Sinds de nieuwe versie van *Bouw!* in gebruik genomen is, is het niet meer per se nodig om de Excel-downloads te gebruiken, omdat veel informatie sowieso in het begeleidersaccount beschikbaar is.

Onze ervaring

Uiteindelijk is onze conclusie dat dit werkt. Ter illustratie: over de hele groep van onze twintig *Bouw!*-leerlingen op dit moment (begin december 2020) gemeten is het gemiddeld tempo 25,2 lessen per maand en het aantal lessen gemiddeld 2,9 per sessie. 80% van de *Bouw!*-leerlingen in groep 3 is ten minste bezig in de bouwdelen 6 of 7: de lettercombinaties. Ook zien we inderdaad dat leerlingen al tegen het einde van groep 3 of in het begin van groep 4 tot het lezen van

de eindtoets van *Bouw!* komen. Dat is wat we graag willen. Een bijkomend voordeel is dat onze tutores nooit met meer dan twee leerjaren tegelijk bezig zijn. Dat helpt om het werkbaar te houden.

We zien inderdaad dat leerlingen al tegen het einde van groep 3 of in het begin van groep 4 bij de eindtoets van Bouw! komen. Dat is wat we graag willen.

Het voorafgaande laat zien hoe we bij ons op school het *Bouw!* tutorlezen cijfermatig gepland aanpakken. We geloven dat de intensiteit van het oefenen een sterk positieve invloed heeft op het effect van de interventie. Voor dat positieve effect zijn zeker ook andere zaken belangrijk. Bijvoorbeeld het werven en begeleiden van tutores en de aanpak bij de tutorsessies. Dat is misschien iets om het een andere keer over te hebben.